

ANALÝZA BANKOVÉHO SEKTORA Z HĽADISKA OBOZRETNOSTI NA MAKROÚROVNI

1. Q
2011

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA
EUROSYSTEM

ANALÝZA BANKOVÉHO SEKTORA Z HĽADISKA OBOZRETNOSTI NA MAKROÚROVNI

PRVÝ ŠTVRŤROK 2011

Cieľom predkladanej analýzy bankového sektora z hľadiska obozretnosti na makroúrovni je poskytnúť súhrnný pohľad na vývoj v bankovom sektore z pohľadu vývoja rizík ako aj trendov. Analýza hodnotí riziká v bankách z pohľadu vývoja v externom prostredí, resp. reálnej ekonomiky, a taktiež z pohľadu trendov v samotnom bankovom sektore. Vzhľadom na užšie prepojenie vývoja v bankách na trendy v reálnej ekonomike je cieľom analýzy skoré identifikovanie možných nerovnováh v bankom sektore.

Analýza nezohľadňuje aktivity Útvaru dohľadu nad finančným trhom pri výkone dohľadu nad jednotlivými bankami a pobočkami zahraničných bánk.

1. Zhrnutie	2
2. Makroekonomický vývoj z pohľadu stability bankového sektora	5
3. Trendy a riziká v slovenskom bankovom sektore	10
4. Finančná pozícia bankového sektora	21

1. ZHRNUTIE

Pokračovalo ekonomické oživenie; zároveň sa prehľbovala dlhová kríza štátov

Globálna ekonomika pokračovala v relatívne solídnom raste aj v prvom štvrtroku 2011. Naďalej však existovali pomerne veľké rozdiely medzi ekonomickým vývojom v rôznych častiach sveta. Silný rast si zachovali rozvíjajúce ekonomiky. Ekonomika USA zaznamenala v prvom štvrtroku 2011 spomalenie ekonomického rastu. Na druhej strane, prekvapujúco silný rast zaznamenala eurozóna. V prípade eurozóny je potrebné spomenúť výrazné rozdiely vo výkonnosti krajín. Na jednej strane sú periférne krajiny s miernym rastom alebo poklesom, a na druhej strane štáty ako Nemecko a Francúzsko, ktoré zaznamenali výraznejší ekonomický rast. Slovenská ekonomika patrila v prvom štvrtroku ku krajinám s najsilnejším ekonomickým rastom.

Spoločným faktorom pre takmer všetky významné ekonomické bloky v prvom štvrtroku 2011 bolo vystavenie voči rastúcim cenám komodít.

V prvom štvrtroku sa opätovne prehľbila dlhová kríza štátov. Slabý ekonomický rast v kombinácii s obavami o nedostatočnej implementácii reformných opatrení spôsobili ďalší nárast spreadov na výnosy dlhopisov dotknutých štátov. Riziko dlhovej krízy spočíva najmä v možnosti rýchleho prenosu negatívneho vývoja na iné krajiny alebo trhy.

Len mierny rast úverov podnikom; výrazné rozdiely v úverovaní medzi odvetviami

Objem úverov, ktorý poskytli banky podnikovému sektoru, sa ku koncu prvého štvrtroka 2011 medziročne zvýšil o necelé tri percentá. Potvrdil sa tak trend z posledných mesiacov minulého roka, keď podnikové úvery prestali medziročne klesať. Dôležitou informáciou je, že rast nebol plošný a dotýkal sa len vybraných sektorov. Prevažne boli financované sektory, ktoré boli postihnuté krízou len v menšej miere. V prípade „klasických“ podnikových odvetví (priemysel, stavebníctvo, obchod a pod.) úvery medziročne naďalej klesali a pokračovalo aj znižovanie podielu týchto odvetví na celkovom portfóliu podnikových úverov v bankách.

Aj v prvom štvrtroku sa potvrdilo stále opatrné správanie bánk. Banky pristupovali obozretne najmä vzhľadom na riziká spojené s ekonomickým vývojom a rizikami vo vybraných odvetviach. Opatrné správanie zaznamenali banky aj zo strany klientov. Nárast dopytu po úveroch sa výraznejšie prejavil iba pri veľkých podnikoch.

Nejednoznačný vývoj na trhu podnikových úverov je v kontraste so zlepšujúcou sa ekonomickou pozíciou podnikov na Slovensku. Jedným z vysvetlení je väčšie využívanie interných zdrojov, predovšetkým zo zahraničia, na financovanie v podnikovom sektore.

Už spomínané zlepšovanie ekonomického vývoja sa prejavilo na zmiernení kreditného rizika podnikov v bankách. Riziko sa zmiernilo aj v jednom z najvýznamnejších sektorov, v sektore komerčných nehnuteľností. V prvom štvrtroku tiež pokračoval pokles zlyhaných podnikových úverov vo väčšine bánk.

V prvom štvrtroku znova stúpili investície bánk do dlhových cenných papierov. Okrem slovenských vládnych dlhopisov výraznejšie rástli aj zahraničné vládne dlhopisy.

Pokračoval silný rast úverov na bývanie domácnostiam

Na rozdiel od podnikových úverov, poskytovanie nových úverov obyvateľstvu na bývanie pokračovalo v raste, ktoré sa naštartovalo v druhom polroku 2010. Významný podiel na nových úveroch mali úvery, ktoré boli poskytnuté na účely refinancovania starých úverov. Klienti bánk tak využívali stále zaujímavý rozdiel medzi výškou úrokových sadzieb na nové úvery a už poskytnutými úvermi.

Stále viac nových úverov bolo poskytnutých aj na priame financovanie nehnuteľností. Potvrdzujú to aj údaje z trhu nehnuteľností, keď pokračoval nárast počtu transakcií na trhu nových bytov. Zároveň sa zlepšovala aj dostupnosť bývania.

Úrokové sadzby na nové úvery na nehnuteľnosti zaznamenali v prvom štvrtroku 2011 po dlhšej dobe nárast. Banky tak už začali reagovať na nárast úrokových sadzieb na medzibankovom trhu.

Napriek tomuto nárastu sadzieb stále hovoríme o pomerne silnej konkurencii medzi bankami pri poskytovaní úverov na bývanie. Potvrdzujú to aj zmeny trhových podielov bánk, ktoré boli aj v prvom štvrtroku pomerne významné.

Podobne ako pri podnikoch, aj pri domácnostiach môžeme hovoriť o určitom zmierňovaní kreditného rizika. Súvisí to najmä so zlepšovaním ekonomickej situácie a zlepšovaním situácie v zamestnanosti. Na druhej strane, zdrojom rizika pre domácnosti môže byť možné zvyšovanie úrokových sadzieb. Pomerne veľká časť poskytnutých úverov má krátku fixáciu úrokových sadzieb, čo vystavuje klientov vyššej citlivosti na nárast medzibankových sadzieb. V prvom štvrtroku výraznejšie stúpila cenová hladina, čo sa prejavilo na stagnácii reálnych disponibilných príjmov domácností.

Nárast ziskovosti podporený znižovaním kreditného rizika; v prvom štvrtroku 2011 sa už na úrokových príjmoch zo sektora domácností prejavila rastúca konkurencia medzi bankami

Čistý zisk bankového sektora za prvý štvrtrok 2011 vzrástol medziodročne o polovicu a dosiahol predkrízovú úroveň. Priaznivý vplyv na vývoj ziskovosti mal pokles nákladov na straty z kreditného rizika v portfóliu úverov, predovšetkým v retailovom sektore. Rast čistých úrokových výnosov z retailu, ktorý bol hlavným faktorom nárastu zisku v roku 2010, sa v roku 2011 spomalil. Dôvodom bola predovšetkým rastúca konkurencia medzi bankami na strane vkladov aj úverov. Jej negatívny vplyv na ziskovosť bol najmä v skupine veľkých bánk čiastočne zmiernený rastom príjmov z poplatkov.

Ukazovateľ primeranosti vlastných zdrojov zostal v porovnaní s koncom roka 2010 na nezmenenej úrovni 12,6 %.

Zoznam grafov

Graf 1 Výška znehodnotenia štátnych dlhopisov vybraných krajín.....	8
Graf 2 Vývoj priemerných cien CDS	8
Graf 3 Úvery v podnikovom sektore	10
Graf 4 Úvery v podnikovom sektore podľa skupín odvetví	10
Graf 5 Úverové štandardy na nové úvery podnikom.....	11
Graf 6 Dopyt podnikov po úveroch.....	11
Graf 7 Porovnanie úrovne tržieb v jednotlivých podnikových odvetviach	11
Graf 8 Priemyselná produkcia vo vybraných krajinách	11
Graf 9 Očakávané využitie výrobných kapacít	12
Graf 10 Zmeny vo finančných záväzkoch podnikov.....	12
Graf 11 Indexy podnikateľskej dôvery vo vybraných ekonomikách	12
Graf 12 Indikátory dôvery na Slovensku.....	12
Graf 13 Komerčné nehnuteľnosti v Bratislave - kancelárske priestory	13
Graf 14 Rezidenčné nehnuteľnosti v Bratislave	13
Graf 15 Podiel a medzimesačné zmeny objemu zlyhaných úverov	14
Graf 16 Podiely zlyhaných úverov vo vybraných odvetviach	14
Graf 17 Objemy nových úverov na nehnuteľnosti v jednotlivých rokoch	14
Graf 18 Úrokové sadzby na nové úvery na nehnuteľnosti a stav úverov na nehnuteľnosti	14
Graf 19 Úrokové sadzby na nové úvery domácnostiam.....	15
Graf 20 Zmeny trhových podielov bánk na nových úveroch na nehnuteľnosti.....	15
Graf 21 Zmeny stavu objemu úverov na bývanie	16
Graf 22 Vybrané indikátory ovplyvňujúce trh úverov na bývanie.....	16
Graf 23 Úrokové sadzby na nové vklady obyvateľstva.....	17
Graf 24 Trhové podiely skupín bánk na stave termínovaných vkladov obyvateľstva.....	17
Graf 25 Medziročné zmeny zamestnanosti vo vybraných sektoroch.....	17
Graf 26 Očakávaná zamestnanosť vo vybraných sektoroch.....	17
Graf 27 LTV a spready na nové úvery na bývanie	18
Graf 28 Zlyhané úvery obyvateľstvu.....	18
Graf 29 Medzibankové sadzby v eurozóne.....	19
Graf 30 Inflácia a reálne mzdy domácností	19
Graf 31 Vybrané položky medzibankových aktív a pasív.....	19
Graf 32 Úrokové sadzby na domácom medzibankovom trhu	19
Graf 33 Medziročné zmeny objemu investícií do dlhových cenných papierov.....	21
Graf 34 Porovnanie kupónových výnosov a úrokových sadzieb na vklady obyvateľstva	21
Graf 35 Štruktúra čistého zisku bankového sektora.....	22
Graf 36 Objem zlyhaných úverov a nákladov na znehodnotenie úverov	22

2. MAKROEKONOMICKÝ VÝVOJ Z POHLADU STABILITY BANKOVÉHO SEKTORA

Pokračujúce ekonomické oživenie globálnej ekonomiky spojené s rizikami

Ekonomická aktivita vo svete v úvode roka 2011 pokračovala v relatívne solídnom raste, zodpovedajúcom zhruba predošlým očakávaniam. Väčšia časť dynamiky svetového hospodárstva bola naďalej generovaná rozvíjajúcimi sa krajinami, kde rast produkcie stále dosahuje vysoké tempá. Oživenie pokračuje aj v rozvinutých krajinách, pričom ťažisko sa presúva z verejného sektora na súkromný, čo je pozitívny a zároveň nevyhnutný krok k dosiahnutiu udržateľného vývoja. Na druhej strane rast hrubého domáceho produktu v tejto časti sveta je stále pomerne nízky, čo sa prejavuje okrem iného tým, že v priemere nepostačuje na výraznejšiu redukciu vysokej nezamestnanosti.

Neistota ohľadom budúceho globálneho vývoja, meraná rozptylom prognóz rastu, sa oproti predošlému obdobiu čiastočne zmenšila. Bilancia rizík však ostáva vychýlená smerom nadol, v porovnaní s koncom roka 2010 možno ešte vo zvýšenej miere. Ako najväčšia hrozba sa v súčasnosti javí kríza periférnych krajín eurozóny.

Spomalenie ekonomického rastu USA v prvom štvrtroku 2011; viaceré indikátory naznačujú pokračovanie tohto trendu

Spojené štáty v doterajšom priebehu od vrcholu krízy dokázali tempom oživenia predstihnúť prevažnú časť rozvinutých krajín. Osobitne v druhom polroku 2010 došlo k akcelerácii ekonomickej aktivity, pričom rozhodujúcu úlohu pri tom zohrávalo naštartovanie spotreby domácností. Vstup do roka 2011 však so sebou priniesol nezanedbateľnú korekciu v medzištvrtročnom tempe rastu. Hrubý domáci produkt sa na tejto báze zvýšil o 1,8 % v anualizovanom vyjadrení, pričom v predošlom štvrtroku to bolo až 3,1 %. Pokles tempa rastu zaznamenali viaceré zložky, pričom pri dominantnej zložke, ktorou je spotreba, to bolo na 2,7 %, čo je zhruba o tretinu menej oproti predošlému štvrtroku. Jedným z dôvodov môže byť stagnácia reálnych disponibilných príjmov v mesiacoch február a marec.

Objem investícií do technického vybavenia, ktorý už aj v predošlom období presahoval predkrízové hodnoty, sa ešte ďalej dynamicky zvýšil. Celkový rast fixného kapitálu však výrazne spomalil na 0,7 %, a to z dôvodu opätovne klesajúcich investícií do rezidenčných aj nerezidenčných nehnuteľností. Dôležitým príspevkom k vývoju produkcie bola aj akumulácia zásob. V tomto prípade však už nie je celkom jednoznačné, či išlo o ďalšie cielené doplnenie stavu zásob v očakávaní budúceho zvýšeného odbytu, alebo naopak sa zásoby kumulovali vynútené kvôli menšiemu dopytu po produkcii. Príspevok čistého exportu k celkovému rastu sa znížil na nulu, keďže znižovanie deficitu obchodnej bilancie sa nateraz zastavilo. Takmer jeden percentuálny bod z výkonnosti ubral pokles vládnych výdavkov.

Kľúčový indikátor tempa oživenia americkej ekonomiky – čistá mesačná bilancia tvorby pracovných miest – vysiela nejednoznačné signály. Pozitívom je, že tvorba pracovných miest sa v poslednom období zvýšila na najvyššie úrovne v rámci tohto cyklu oživenia. Na druhej strane na to, aby došlo k výraznejšej redukcii nezamestnanosti v krajine bolo by potrebné, aby dosahovala podstatne vyššie úrovne. Z doterajšieho iba minimálneho poklesu miery nezamestnanosti o jeden percentuálny bod na 9 % ešte zhruba jedna tretina ide na vrub znižovania podielu participácie na pracovnom trhu na historicky nízke hodnoty, čo tiež nesvedčí o jeho dobrom stave. Optimistický nie je ani vývoj počtu žiadostí o podporu v nezamestnanosti, ktorý po poklesoch na začiatku roka opäť stúpil na hladinu historicky nezlučiteľnú s poklesom nezamestnanosti.

Pomalšie tempo rastu ekonomiky aj v najbližšom období naznačujú indikátory PMI pre priemysel aj služby. Hoci sa oba nachádzajú stále v rastovom teritóriu, v mesiacoch marec a

apríl došlo k ich poklesu, ktorý bol výrazný hlavne v prípade služieb, ktoré tvoria ťažisko hospodárstva USA.

Aj posledné prieskumy medzi spotrebiteľmi sú varovným signálom. Spotrebiteľská dôvera sa pomerne prudko znížila, pričom zhoršenie bolo zaznamenané hlavne pokiaľ ide o hodnotenie budúcich vyhliadok. Zmena spotrebiteľských nálad zrejme úzko súvisí s nedávnym relatívne prudkým zvýšením cien energií, pohonných hmôt a potravín, ale aj inflácie v širšom zmysle. Medziročná zmena indexu spotrebiteľských cien sa v apríli 2011 zvýšila na 3,2 %, čo predstavuje zdvojnásobenie tempa rastu v horizonte iba troch mesiacov. Jadrová inflácia, aj keď tiež na vzostupnom trende, sa však s aprílovou hodnotou 1,3 % stále nachádza hlboko v pásme hodnotenom ako bezpečné pre cenovú stabilitu.

Podstatné pre ďalší vývoj cien budú inflačné očakávania. Tie zo začiatku roka tiež rástli, ale po tom, čo v poslednom období došlo k určitému upokojeniu na trhu s ropou a komoditami, sa aj inflačné očakávania korigovali smerom nadol. Celkovo sa teda zatiaľ javia pomerne pevne ukotvené. Proti roztočeniu inflačnej špirály by mala pôsobiť aj stále vysoká produkčná medzera a nezamestnanosť. Uvedené faktory vedú Fed k tomu, že navzdory krokom mnohých ostatných centrálnych bánk stále udržiava maximálne uvoľnenú menovú politiku na podporu ekonomického rastu. Trhy neočakávajú prvé zvýšenie referenčnej úrokovej sadzby skôr ako ku koncu tohto roka. Posledné náznaky však poukazujú na to, že po skončení aktuálneho kola kvantitatívneho uvoľňovania na konci júna by už vzhľadom na stabilizovanú situáciu v ekonomike nemala nasledovať ďalšia injekcia likvidity formou nákupu štátnych dlhopisov.

Zníženie výhľadu ratingu USA zo stabilného na negatívny

V apríli došlo k nie len z pohľadu USA význačnej udalosti, keď jedna z ratingových agentúr prehodnotila výhľad AAA ratingu krajiny zo stabilného na negatívny. Ide o prvý takýto krok za posledných 70 rokov. Dôvodom sú vysoké deficity posledných rokov, ale aj podfinancovanosť systémov sociálnej a zdravotnej starostlivosti v dlhodobjšom horizonte. Pre tento rozpočtový rok sa očakáva, že deficit dosiahne v absolútnych číslach rekordnú hodnotu. V pomere k HDP by mal prekročiť 10 %, čo bude pravdepodobne najviac zo všetkých vyspelých ekonomík. Hoci nedávno došlo v rámci schvaľovania provizórneho rozpočtu k zoškrtnaniu určitých výdavkov, veľkosť týchto úsporných opatrení je zanedbateľná. Aj keď zatiaľ nejde o priame zníženie ratingu, ale iba o revíziu výhľadu, symbolický význam tejto udalosti je významný.

Najslabším miestom americkej ekonomiky ostáva trh nehnuteľností. Ceny rezidenčných nehnuteľností oproti svojmu dnu z roku 2009 stúpili iba o jedno percento a v posledných mesiacoch dokonca opäť klesajú. Stavebná aktivita aj predaj nehnuteľností sú na nízkych úrovniach. Ponuka kvôli stovkám tisícom nehnuteľností, ktoré sa dostali a stále vo vysokej miere dostávajú do konkurzu, jednoznačne prevyšuje dopyt.

Silný ekonomický rast v rozvíjajúcich sa ekonomikách pokračoval; inflačné tlaky sa zvýšili

Rast ekonomickej aktivity vo väčšine kľúčových rozvíjajúcich sa krajín aj naďalej napreduje vysokým tempom. Okrem exportu, o ktorý sa opierajú v prvom rade, sa im darí úspešne zvyšovať aj domácu spotrebu.

Rok 2011 však so sebou pre tieto krajiny priniesol novú hrozbu pre ich ekonomickú stabilitu, a tou je inflácia. Toto riziko samozrejme nie je celkom nové, už aj v predošlom období boli viaceré z nich svedkami rastu cien prekračujúceho cieľa príslušných centrálnych bánk. Nedávny nárast cien ropy a potravín však významným spôsobom zvyšuje pravdepodobnosť, že inflácia nadobudne rozsah, ktorý môže spôsobiť závažné ekonomické turbulencie. Dôvody, prečo sú rozvíjajúce sa ekonomiky momentálne citlivejšie na inflačné

tlaky oproti rozvinutým ekonomikám, sú dva. Po prvé, využitie kapacít ako kapitálových tak ľudských sa nachádza bližšie k hranici potenciálu, v niektorých prípadoch možno aj za ním. Druhý dôvod vyplýva z toho, že energie a potraviny tvoria oveľa väčšiu časť spotrebného koša domácností a aj produkčný sektor je viac energeticky náročný z hľadiska použitých technológií aj zamerania. Centrálné banky aj z tohto dôvodu zintenzívnili tempo sprísňovania menových politík. Zatiaľ sa to zaobišlo bez signifikantnejšieho negatívneho vplyvu na ich výkonnosť. Riziko, že by si nepoľavujúce inflačné tlaky v niektorých z týchto krajín vyžiadali v ďalšom priebehu radikálnu reakciu zo strany menovej politiky, vedúcu následne k prudkému ekonomickému ochladeniu, však nie je zanedbateľné.

Situáciu komplikuje aj tok portfóliového kapitálu, ktorý smeruje do rozvíjajúcich sa krajín, ktorý tiež pôsobí proinflačne a zvyšuje ceny finančných aktív. Oproti minulému roku však v aktuálnom sledovanom období prílev kapitálu zoslabol.

Rast ekonomiky v eurozóne sprevádzaný výraznými rozdielmi medzi štátmi

Začiatok roka v eurozóne priniesol so sebou z ekonomického pohľadu zaujímavý vývoj a mnohé významné udalosti. Určitým prekvapením, v pozitívnom zmysle slova, bolo zrýchlenie výkonnosti v prvom štvrtroku 2011. Hrubý domáci produkt za celú eurozónu medzištvrtročne vzrástol na anualizovanej báze o 3,2 %, čo bolo viac ako za celý druhý polrok 2010 spolu. Rozdiely v ekonomickej situácii medzi periférnymi krajinami a zvyškom eurozóny (k tradične dynamicky rastúcemu Nemecku sa pridalo aj Francúzsko), ktoré boli už aj tak dosť výrazné, sa ešte o niečo prehĺbili v neprospech prvej zmienenej skupiny. Toto konštatovanie platí nie len v zmysle rastu HDP, ale aj ďalších ukazovateľov a okolností.

Druhá základná makroekonomická veličina, ktorou je nezamestnanosť, prakticky nereagovala na zrýchlenie tempa oživenia. Celková miera nezamestnanosti v eurozóne v sledovanom období klesla iba o 0,1 p. b. na 9,9 %. Jedinou krajinou, ktorá výraznejšie premieňa hospodársky rast na tvorbu pracovných miest, je zatiaľ Nemecko. V periférnych krajinách nezamestnanosť stagnuje, alebo v horšom prípade dokonca znovu stúpa.

Ani eurozóna nie je výnimkou, pokiaľ ide o akceleráciu inflácie v posledných mesiacoch. Aprílový medziročný rast cien dosiahol úroveň 2,8 %, o 0,6 p.b. viac ako na konci roka 2010. Cenu spotrebného koša ťahajú nahor hlavne energie, ale aj po očistení o tieto vplyvy možno konštatovať, že inflácia je na vzostupe. Na náhly nárast inflácie reagovala aj ECB, keď v apríli prvýkrát v tomto cykle zvýšila základnú úrokovú sadzbu o 25 bázických bodov. Stalo sa tak skôr, ako naznačovali pôvodné očakávania. Centrálna banka vyslala tento signál, pretože sa obáva, aby sa súčasné cenové pohyby nepremietli do nadmerného rastu miezd a inflačných očakávaní. Takéto riziko existuje hlavne v Nemecku a niektorých ďalších štátoch eurozóny, kde nezamestnanosť klesá, nevyužitie kapacity sa znižujú a ekonomiky sa dostávajú bližšie k svojmu potenciálu.

Zvýšenie základnej úrokovej sadzby, a tým aj celkovej hladiny úrokových sadzieb však môže ďalej skomplikovať pozíciu periférnych krajín, ktoré sa nachádzajú vo fundamentálne úplne odlišnej fáze oživenia. Pozitívny úrokový diferenciel už teraz ťahá kurz eura voči ostatným menám nahor, a to napriek eskalujúcej kríze suverénnych štátov. Príliš silné euro by skomplikovalo exportnú pozíciu všetkých členov eurozóny, aj keď na druhej strane malo by utlmujúci efekt na infláciu.

Výhľadové ukazovatele potvrdzujú existujúci nehomogénny stav v eurozóne. PMI v oboch sledovaných odvetviach dosahuje hodnoty blízke historickým maximám. To však neplatí pre periférne krajiny, ktoré sa pohybujú okolo úrovne signalizujúcej stagnáciu produkcie, objednávok a zamestnanosti. Ukazovateľ ekonomického sentimentu za posledné dva mesiace klesol, po predošlej rastovej sérii. V rámci neho klesala spotrebiteľská dôvera. Napriek tomu sa stále hodnota celkového kompozitného indikátora nachádza výrazne nad

dlhodobým priemerom. Aj tu však o jednotlivých krajinách platí to, čo už bolo opakovane zmienené v predošlom texte.

Prehľadovanie dlhovej krízy suverénnych štátov

Od začiatku roka 2011 sa zároveň prehľbovala kríza suverénnych štátov. Spready štátnych dlhopisov dotknutých krajín opäť rástli na nové historické maximá a výrazne rástla výška ich znehodnotenia v porovnaní s nemeckými vládnymi dlhopismi (Graf 1). Ratingové agentúry pristúpili niekoľkokrát v krátkom čase k zníženiu ratingu týchto krajín. Situácia sa natoľko vyhrotila, že Portugalsko bolo nútené požiadať o finančnú pomoc zo záchranného mechanizmu. Averziu investorov voči štátnym dlhopisom periférnych krajín zvyšujú okrem iného informácie o tom, že plánovaná konsolidácia sa nedarí naplňať v celom rozsahu. Skutočná výška deficitov verejných financií za rok 2010 vo viacerých prípadoch presiahne stanovené ciele. Trhy ďalej hodnotia ako nedostatočné aj tempo implementácie zásadných štrukturálnych reforiem. To následne tlačí príslušné vlády k ohlasovaniu ešte hlbších úsporných opatrení, čo však na druhej strane ohrozuje rast a následne naplnenie stanovených limitov. Závažnosť tejto krízy pre zvyšok eurozóny a sveta nespočíva v samotnej nepriaznivej makroekonomickej situácii v dotknutých krajinách, ale hlavne v potenciáli negatívneho ovplyvnenia sentimentu a jej šírenia cez prepojenia v bankovom sektore.

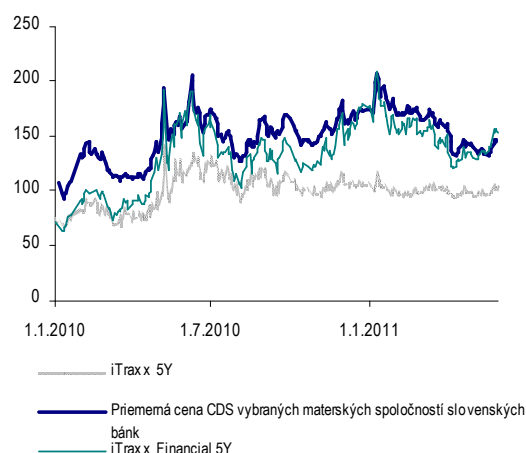
Graf 1 Výška znehodnotenia štátnych dlhopisov vybraných krajín

Zdroj: ECB.

Zvislá os vyjadruje výšku znehodnotenia štátnych dlhopisov emitovaných príslušnou krajinou v porovnaní s cenou nemeckých štátnych dlhopisov v percentách.

Graf 2 Vývoj priemerných cien CDS

Zdroj: Bloomberg, Thomson Reuters.

Hodnoty sú v bázických bodoch.

Index iTraxx predstavuje priemernú cenu 5-ročných CDS pre 125 veľkých európskych firiem. Index iTraxx Financial je časťou hlavného indexu, ktorá reprezentuje priemernú cenu 5-ročných CDS 25 európskych finančných skupín.

Priemerná cena CDS vybraných materských spoločností slovenských bánk zahŕňa materské spoločnosti bánk SLSP, VÚB, Tatra banky a UniCredit.

Opatrné správanie bánk v eurozóne

Úverový proces v eurozóne oživeniu zatiaľ príliš nenapomáha. V prvom štvrtroku 2011 došlo znovu k sprísneniu úverových štandardov na úvery podnikom aj domácnostiam, hoci v druhom polroku 2010 sa už zdalo, že cyklus sprísňovania je na konci. Ako hlavný dôvod banky uvádzajú likviditné obmedzenia, ale aj celkové hodnotenie makroekonomickej situácie. Rastúci dopyt podnikov po prevádzkovom aj investičnom financovaní ostáva teda neuspokojený, hlavne v prípade menších podnikov, aj keď objem úverov poskytnutých podnikom sa medziročne po dlhšom čase veľmi mierne zvýšil. Neočakávaný prepád dopytu

bol zaznamenaný v segmente úverov domácnostiam na bývanie. Príčinu treba v tomto prípade hľadať v zhoršení vyhlíadok trhu rezidenčných nehnuteľností vo väčšine členských krajín a znižujúcej sa spotrebiteľskej dôvere.

Celkovo bankový sektor eurozóny stále zďaleka nie je v optimálnej kondícii. Viaceré banky ostávajú kriticky závislé od prísunu likvidity od centrálnej banky, pretože sú kvôli kreditnému riziku odrezané od prístupu na finančné trhy. Potreba dodatočného kapitálu na posilnenie pozície bánk je obzvlášť v prípade niektorých krajín vysoká. Na začiatku štvrtého roka poukazovali zvýšené kreditné spready na opätovné zvýšenie systémového rizika európskeho bankového sektora a poklesu dôvery v tomto sektore. Kreditné prirážky v bankovom sektore rástli napriek tomu, že v ostatných sektoroch k ich nárastu nedošlo (Graf 2). Postupne sa situácia čiastočne zlepšila. Ceny CDS veľkých európskych bankových skupín, vrátane materských spoločností slovenských bánk, síce oproti rekordným hodnotám zo začiatku roka poklesli, ale stále poukazujú na zvýšené riziko európskeho bankového sektora.

Pozitívny ekonomický vývoj na Slovensku

Slovenskej ekonomike sa v prvom štvrtroku 2011 relatívne dobre darilo. Tempo rastu hrubého domáceho produktu oproti predošlému trojmesačnému obdobiu sa v prepočte na celý rok mierne zvýšilo na úroveň 4,0 %. Tento výsledok naďalej radí Slovensko medzi krajiny s najväčšou dynamikou hospodárstva v rámci eurozóny, ale aj celej EÚ. Domáca ekonomika ťaží predovšetkým z väzby na tie krajiny eurozóny, v ktorých dochádza k pomerne rýchlemu oživeniu. Hlavným zdrojom rastu je teda export, a to predovšetkým priemyselnej produkcie. Domáci dopyt zatiaľ rastie iba mierne. Na domácom dopyte sa negatívne prejavuje konsolidačné úsilie vo verejných financiách, ktoré by sa malo v tomto roku naplno rozbehnúť.

Údaje o priemyselnej produkcii za posledné mesiace poukazujú na to, že rýchle tempo rastu predošlých období sa zastavilo. Na druhej strane, v absolútnych hodnotách výkony v priemysle už mierne presahujú predkrízové rekordy. Podstatne horšie je na tom sektor stavebníctva. Objem stavebnej produkcie sa nachádza na niekoľkoročných minimách. V prvom štvrtroku 2011 navyše došlo k prehĺbeniu klesajúceho trendu v stavebníctve, ktorý bol zaznamenaný aj v predošlom štvrtroku.

Mierny obrat nastal vo vývoji indikátora ekonomického sentimentu. V mesiacoch marec a apríl došlo k určitému poklesu. V rámci súhrnného ukazovateľa klesala hlavne zložka spotrebiteľskej dôvery. Tak ako v zahraničí, aj na Slovensku sa zrejme na optimizme spotrebiteľov nepriaznivo prejavila rastúca inflácia, ale aj neistota, ktorú vnáša do vyhlíadok budúceho makroekonomického vývoja v eurozóne kríza suverénnych štátov. Po skokovom náraste medziročnej zmeny spotrebiteľských cien v januári tesne nad tri percentá, hlavne kvôli cenám energií, sa inflácia aj v ďalších mesiacoch udržala na rastúcej trajektórii. V apríli sa nachádzala už na úrovni 3,9 %.

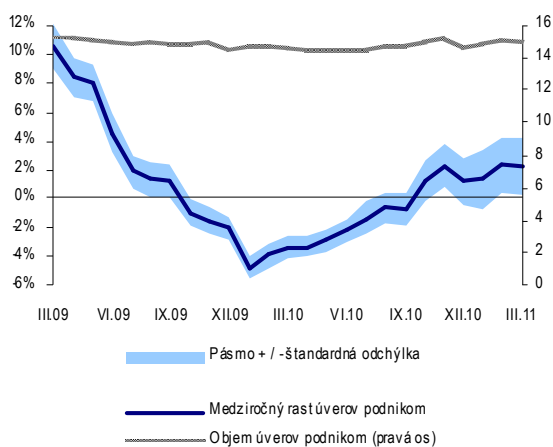
Celková prognóza pre vývoj ekonomickej situácie na Slovensku v tomto roku je pomerne priaznivá, vzhľadom na silný zahraničný dopyt zo strany hlavných obchodných partnerov. Bilancia rizík je vychýlená smerom nahor. Pozitívne prekvapenie vo vývoji HDP môže vzniknúť z väčšej ako uvažovanej miery realizácie odložených investícií a realizácie infraštruktúrnych projektov z fondov EÚ. Ani riziká smerom nadol nie sú však zanedbateľné. Patrí medzi ne prípadná potreba zavedenia dodatočných konsolidačných opatrení a eventuálne rast cien komodít na ešte vyššie úrovne.

3. TRENDY A RIZIKÁ V SLOVENSKOM BANKOVOM SEKTORE

Veľké rozdiely v úverovej aktivite v rámci podnikového sektora

Napriek celkovému pozitívnemu makroekonomickému vývoju zatiaľ nie je možné konštatovať plošný nárast úverovania podnikového sektora. Celkové úvery nefinančným spoločnostiam síce medziročne stúpili o 2,7%, ale vnútorná štruktúra tohto rastu sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím zmenila. Hlavným rozdielom je heterogenita rastu úverov jednotlivým odvetviami, čo sa prejavilo nárastom štandardnej odchýlky rastu úverov v jednotlivých odvetviach. Najsilnejší rast zaznamenali vybrané odvetvia, najmä dodávka vody, plynu a elektriny, komerčné nehnuteľnosti, administratívne služby a odborné a vedecké činnosti. Naopak, úvery v klasických odvetviach, ako je priemysel (s výnimkou elektrotechnického), stavebníctvo, obchod, doprava či poľnohospodárstvo, naďalej klesali. V dôsledku heterogénneho vývoja úverov podnikom v rokoch 2009 a 2010 klesol podiel klasických odvetví na celkovom portfóliu zo 67% na 58%.

Graf 3 Úvery v podnikovom sektore

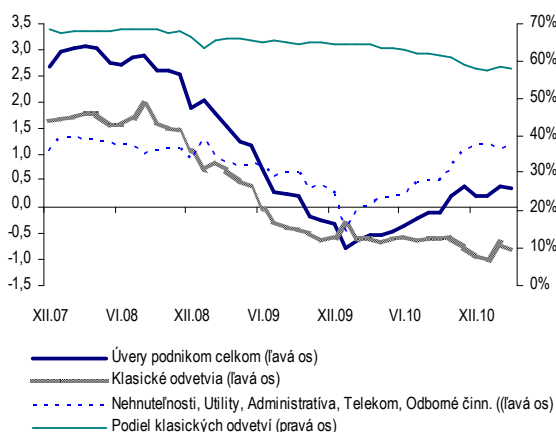

Zdroj: NBS.

Na ľavej osi sú medziročné percentuálne zmeny, pravá os je v mld. EUR

Štandardná odchýlka je spočítaná z medziročného rastu úverov za jednotlivé odvetvia v jednotlivých mesiacoch.

Graf 4 Úvery v podnikovom sektore podľa skupín odvetví

Zdroj: NBS.

Na pravej osi sú medziročné zmeny v objeme úverov.

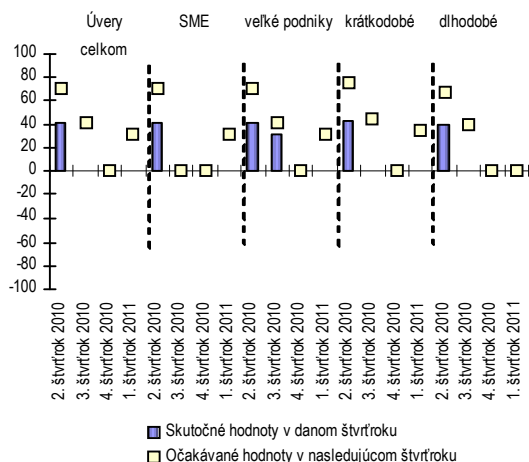
Údaje na ľavej osi sú v mld. EUR.

V kategórii „klasické odvetvia“ sú zahrnuté: poľnohospodárstvo, ťažba, priemysel, obchod, doprava a skladovanie a vybrané služby.

Dôvody súčasného vývoja sú na strane dopytu aj ponuky

Pomalé, respektíve selektívne oživenie úverovej aktivity je výsledkom kombinácie relatívne prísneho nastavenia úverových štandardov a zmien na strane dopytu. Čo sa týka úverových štandardov, napriek istým náznakom uvoľnenia, ich nastavenie ostáva na relatívne prísnej úrovni. Na druhej strane, dopyt po úveroch tiež nezaznamenal významné oživenie. Pozitívna zmena sa prejavila iba v prípade veľkých podnikov.

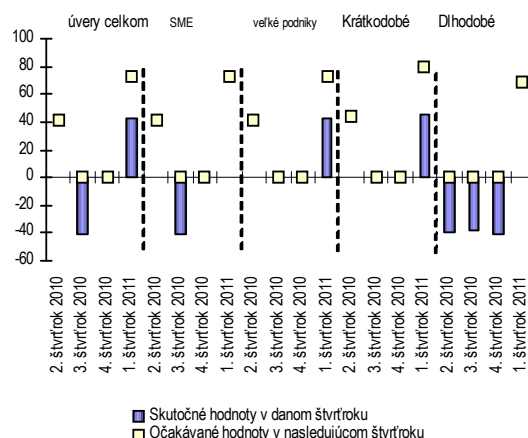
Graf 5 Úverové štandardy na nové úvery podnikom

Zdroj: NBS.

Údaje sú uvedené vo forme čistého percentuálneho podielu, kladná hodnota znamená zmiernenie štandardov. Zmeny vyjadrujú subjektívny pohľad bánk. Údaje sú zozbierané za vzorku bánk.

Graf 6 Dopyt podnikov po úveroch

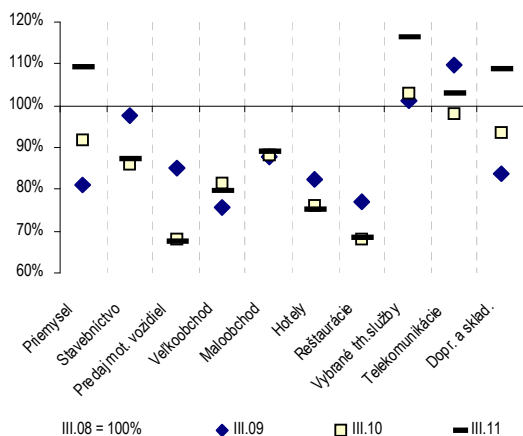

Zdroj: NBS.

Údaje sú uvedené vo forme čistého percentuálneho podielu, kladná hodnota znamená nárast dopytu. Zmeny vyjadrujú subjektívny pohľad bánk. Údaje sú zozbierané za vzorku bánk.

Relatívne slabý dopyt po úveroch zo strany podnikov je už niekoľko mesiacov v kontraste s oživením aktivity v podnikovom sektore. Tá sa prejavila rastom tržieb vo väčšine odvetví. V prvom štvrtroku sa už takmer nedá hovoriť o medziročnom poklese tržieb, išlo buď o silný rast (napr. priemysel na úrovni 19%) alebo o stagnáciu (napr. obchod, hotely a reštaurácie okolo 0%). Negatívnym faktom ostáva, že väčšina odvetví zatiaľ nedosiahla úroveň tržieb z roku 2008, niektoré dokonca poklesli aj v porovnaní s rokom 2009. Najväčší kontrast medzi úverovou aktivitou a vývojom tržieb je v priemysle, kde medziročný nárast tržieb patrí už niekoľko mesiacov medzi najvyššie hodnoty v rámci EÚ. Na druhej strane úvery priemyslu majú klesajúci trend, pričom sa znižuje aj ich podiel na celkových podnikových úveroch (Graf 7).

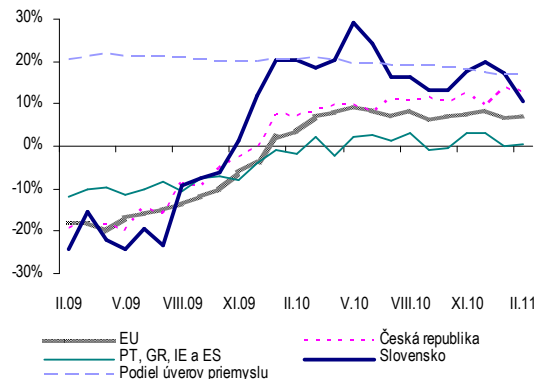
Graf 7 Porovnanie úrovne tržieb v jednotlivých podnikových odvetviach

Zdroj: Štatistický úrad SR.

Priemerné tržby sú vážené vystavením bankového sektora voči odvetviam.

Graf 8 Priemyselná produkcia vo vybraných krajinách

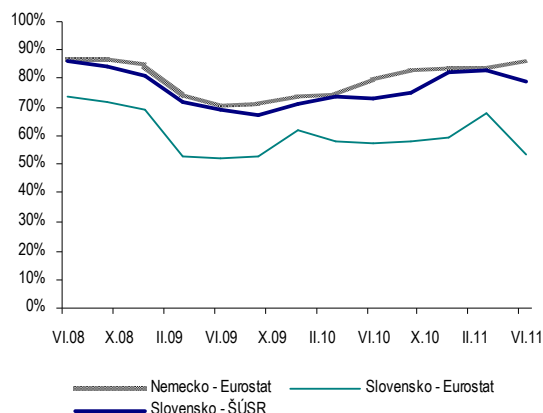
Zdroj: Eurostat.

Údaje vyjadrujú medziročné zmeny.

Podiel úverov priemyslu na celkovom portfóliu podnikových úverov za SR.

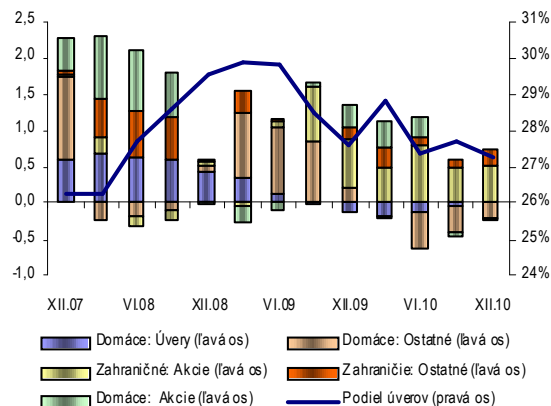
V tomto kontexte je preto potrebné spomenúť dva faktory, ktoré, aj napriek rastu aktivity, môžu prispievať k slabému dopytu po úveroch. Prvým je existencia nevyužitých kapacít, ktorých využitie by mohlo byť logickou podmienkou potreby nového financovania. Údaje ŠÚ SR a Eurostatu sa tu však nezhodujú, a preto toto vysvetlenie nemožno považovať za dostatočné. Druhým faktorom môže byť znižovanie miery externých zdrojov v podnikovom sektore, ktoré by sa dalo považovať za prirodzený dôsledok krízy. Kým v roku 2008 sa úvery domácich bánk výrazne podieľali raste celkových finančných záväzkov podnikového sektora, v roku 2009 sa výraznejšie začal prejavovať nárast vlastných zdrojov, predovšetkým zo zahraničia (Graf 10).

Graf 9 Očakávané využitie výrobných kapacít

Zdroj: Eurostat, ŠÚ SR.
Údaje vyjadrujú očakávania na najbližšie 3 mesiace.

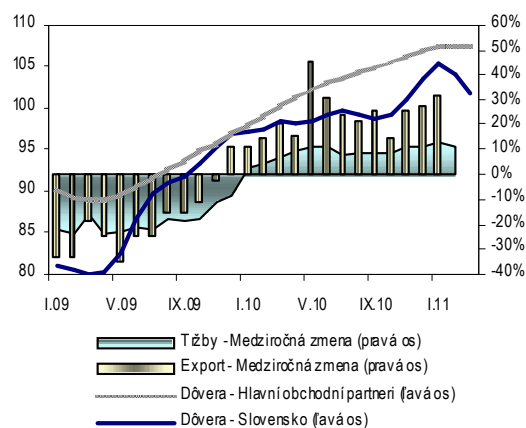
Graf 10 Zmeny vo finančných záväzkoch podnikov

Zdroj: NBS, vlastné výpočty.
Hodnoty na ľavej osi zobrazujú zmeny plávajúcich priemerov vybraných položiek finančných záväzkov podnikov v mld. EUR.
Na pravej osi je podiel úverov na celkových finančných záväzkoch podnikov.

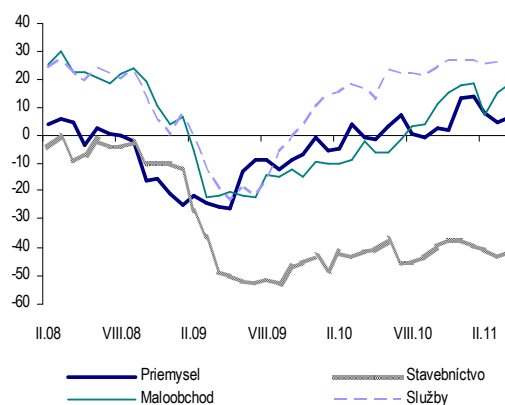
Nárast podnikateľskej dôvery indikuje mierne uvoľnenie kreditného rizika

Graf 11 Indexy podnikateľskej dôvery vo vybraných ekonomikách

Zdroj: OECD.
Index „hlavní obchodní partneri“ predstavuje vážený index desiatich krajín s najvyšším podielom na exporte Slovenska.

Graf 12 Indikátory dôvery na Slovensku

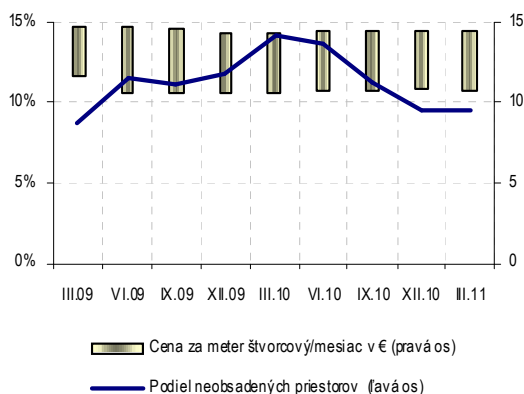
Zdroj: Štatistický úrad SR.

Positívny makroekonomický vývoj sa prejavil aj vo vnímaní podnikateľského prostredia. V súvislosti s nárastom exportu, a s tým spojeným rastom tržieb podnikového sektora, sa zvýšil aj index podnikateľskej dôvery. Indikátory ekonomického sentimentu zverejňované Štatistickým úradom SR potvrdzujú pretrvávajúce rozdiely v rámci podnikateľského prostredia na Slovensku. Ekonomický sentiment v priemysle a v službách sa už vrátil na predkrízovú úroveň, zatiaľ čo maloobchod sa k svojim predkrízovým hodnotám len priblížil. Najväčším problémom ostáva dôvera v stavebníctve.

Mierne zlepšenie na trhu komerčných nehnuteľností

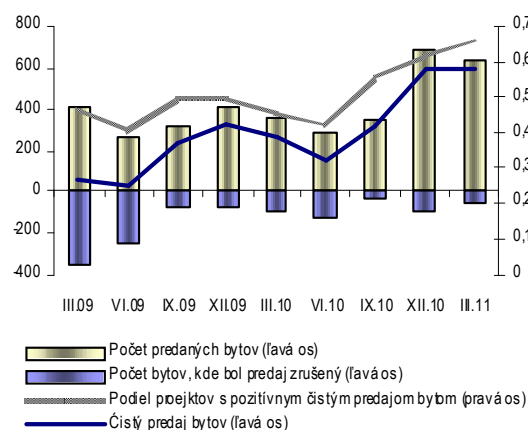
Z hľadiska veľkosti vystavenia bankového sektora ostáva trh komerčných nehnuteľností aj naďalej dôležitým faktorom kreditného rizika. Preto je pozitívne, že sa situácia na tomto trhu v prvom polroku mierne zlepšila. V kancelárskom segmente mierne klesla miera nevyužitých kapacít na 9,5%, čo je najlepšia hodnota za posledné dva roky, pričom ceny sa v podstate nezmenili. Zlepšenie nastalo aj v rezidenčnom segmente, keď stúpol podiel bytových projektov, ktoré zaznamenali pozitívne čisté predaje. S tým súvisí pokračovanie relatívne vysokých čistých predajov bytov. Kreditné riziko bánk plynúce z trhu komerčných nehnuteľností však ostáva aj naďalej relatívne významné.

Graf 13 Komerčné nehnuteľnosti v Bratislave - kancelárske priestory

Zdroj: CBRE, vlastné výpočty.
Údaje na pravej osi sú v EUR.

Graf 14 Rezidenčné nehnuteľnosti v Bratislave

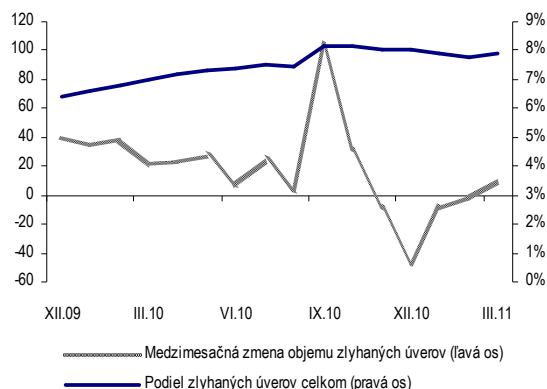

Zdroj: Lexxus, vlastné výpočty.

Stabilizácia vývoja v zlyhaných úveroch

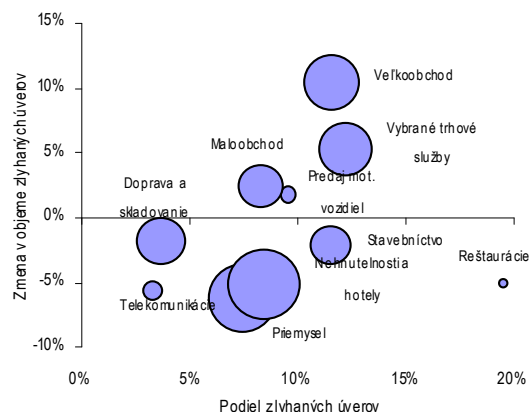
Dôležitým pozitívnym faktorom je, že v prvom štvrtroku 2011 nenastali nijaké významné zlyhania úverov. Objem zlyhaných úverov a ich podiel na celkovom portfóliu bol skôr stabilný. Výnimkou je len stavebníctvo, kde pokračoval trend nárastu zlyhaných úverov a veľkoobchod, v ktorom nastalo zhoršenie práve v posledných troch mesiacoch. Naopak, viaceré odvetvia zaznamenali pokles objemu zlyhaných úverov (Graf 16).

Graf 15 Podiel a medzimesačné zmeny objemu zlyhaných úverov

Zdroj: NBS.
Údaje na ľavej osi sú v miliónoch EUR.

Graf 16 Podiely zlyhaných úverov vo vybraných odvetviach

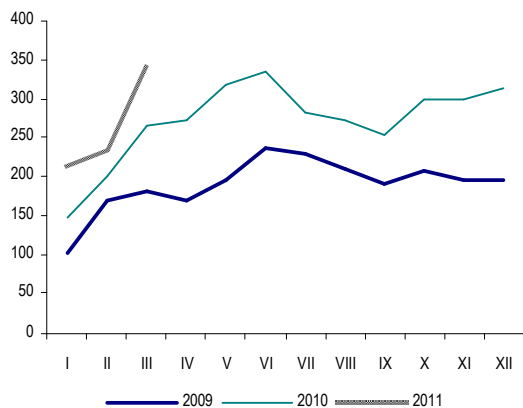

Zdroj: NBS.
Veľkosť bubliny vyjadruje celkový objem úverov v danom odvetví.
Zmeny objemu na zvislej osi sú za posledné 3 mesiace.

Pokračoval rast nových úverov na bývanie domácnostiam

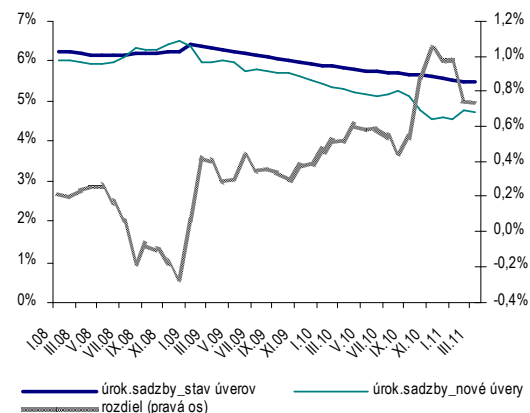
Vývoj nových úverov na nehnuteľnosti domácnostiam pokračoval aj v prvom štvrtroku 2011 v rastových trendoch. Objem nových úverov poskytnutých v prvom štvrtroku 2011 bol takmer o tretinu vyšší ako v rovnakom období roka 2010, a o 75% vyšší ako v prvom štvrtroku 2009.

Graf 17 Objemy nových úverov na nehnuteľnosti v jednotlivých rokoch

Zdroj: NBS.
Údaje v miliónoch EUR.

Graf 18 Úrokové sadzby na nové úvery na nehnuteľnosti a stav úverov na nehnuteľnosti

Zdroj: NBS.
Rozdiel predstavuje rozdiel medzi výškou úrokových sadzieb na stav úverov a výškou úrokových sadzieb na nové úvery.

Dôvody silného rastu nových úverov boli podobné ako v priebehu roka 2010. Veľká časť nových úverov bola poskytnutá na refinancovanie starých úverov. Klienti bánk tak reagovali na marketingové akcie bánk zamerané na refinancovanie úverov, ale najmä na stále významný rozdiel medzi výškou úrokových sadzieb na stav úverov a nové úvery. Ten sa síce v prvých mesiacoch roka 2011 znížil, ale stále vytvára priestor pre klientov na refinancovanie starých úverov za nové pri nižších úrokových sadzbách.

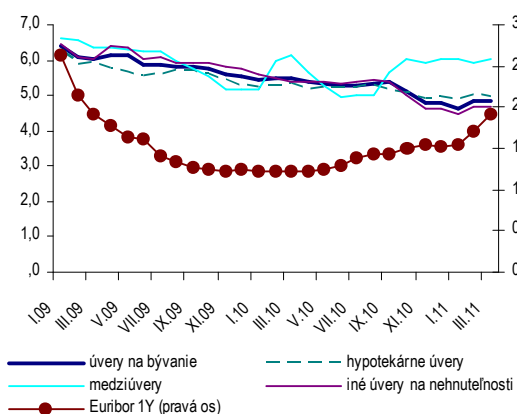
Je pravdepodobné, že rozdiel medzi úrokovými sadzbami na už poskytnuté úvery a novými úvermi sa bude v najbližších mesiacoch znižovať, čo súvisí najmä s nárastom medzibankových sadziieb. Priestor na refinancovanie starých úverov sa bude znižovať aj vďaka politike samotných bánk. Viaceré banky sa snažia zviazať si klientov na dlhšie fixácie sadziieb (úvery s fixáciou nad jeden rok tvorili na konci marca 2011 už takmer 75% z nových úverov), čím oddiaľujú možnosť prechodu klienta k iným bankám.

Úrokové sadzby na nové úvery na nehnuteľnosti v prvom štvrtroku 2011 stúpili

Úrokové sadzby na nové úvery na nehnuteľnosti, po období prudkého poklesu v druhom polroku 2010, zaznamenali v prvom štvrtroku 2011 rastové tendencie. Aj keď nemôžeme hovoriť o jednoznačnom náraste pri všetkých typoch úverov, banky tak už začali reagovať na nárast úrokových sadziieb na finančných trhoch.

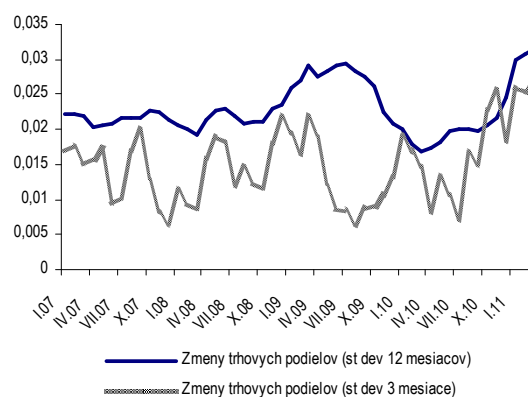
Napriek nárastu sadziieb na nové úvery stále hovoríme o pomerne silnej konkurencii medzi bankami. Tá sa prejavuje aj na vysokej volatilitate trhových podielov bánk (Graf 20), ktorá v prvom štvrtroku 2011 naďalej rástla. To naznačuje, že klienti bánk citlivo reagujú na rozdielne podmienky v bankách. Zároveň to aj naznačuje význam tohto segmentu pre podnikanie bánk v súčasnosti.

Graf 19 Úrokové sadzby na nové úvery domácnostiam

Zdroj: NBS.
Údaje sú v percentách.

Graf 20 Zmeny trhových podielov bánk na nových úveroch na nehnuteľnosti

Zdroj: NBS.
Údaje v grafe vyjadrujú priemernú štandardnú odchýlku (st.dev) trhových podielov bánk na nových úveroch za posledné 3, resp. 12 mesiacov; rastúca hodnota vyjadruje výraznejšie zmeny v trhových podieloch bánk.

Predpoklady pre rast dopytu po financovaní nehnuteľností

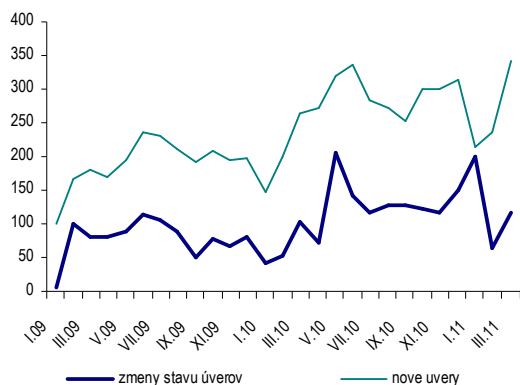
Samotný nárast celkového stavu úverov na bývanie v prvom štvrtroku 2011 bol pomerne volatilný, s výrazným rastom v januári a následným poklesom vo februári. Celkovo bol prírastok stavu úverov za prvý štvrtrok približne na úrovni prírastku v poslednom štvrtroku 2010.

Niektoré ukazovatele naznačujú, že samotné prírastky celkového stavu úverov na bývanie by mohli v najbližších mesiacoch znova výraznejšie rásť. V prospech vyššieho dopytu po financovaní nehnuteľností hovorí index dostupnosti bývania¹, ktorý vyjadruje možnosti domácností financovať nehnuteľnosti prostredníctvom úveru vzhľadom na ich príjmy. Ten dosahoval na konci prvého štvrtroku 2011 relatívne priaznivé úrovne, najmä vďaka relatívne nižším cenám nehnuteľností.

¹ Rychtárik, Š. – Krčmár, M. [2011] Vývoj na trhu úverov na bývanie a jeho interpretácia In Nehnuteľnosti a bývanie 2010 / Číslo 2. Bratislava, 2010

Na dopyt po úveroch bude priaznivo vplývať aj pokračujúce oživenie na trhu rezidenčných nehnuteľností. Na trhu nových nehnuteľností v Bratislave sa potvrdil trend z posledného štvrťroka 2010, keď medziročne výraznejšie stúpol počet transakcií s novými bytmi. Na druhej strane treba pripomenúť, že oživenie sa netýkalo všetkých segmentov trhu.

Graf 21 Zmeny stavu objemu úverov na bývanie

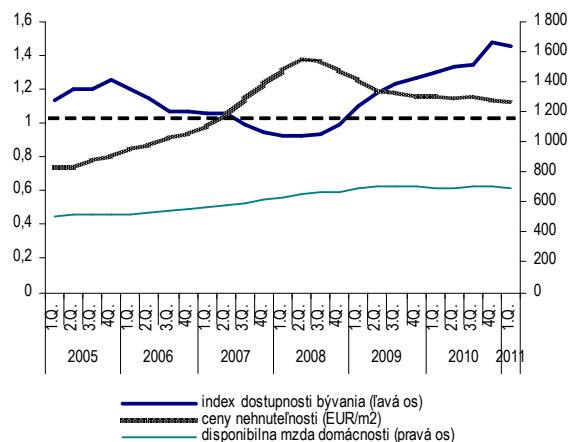

Zdroj: NBS.

Údaje sú v miliónoch EUR.

Zmeny stavu úverov vyjadrujú zmeny oproti predchádzajúcemu mesiacu.

Graf 22 Vybrané indikátory ovplyvňujúce trh úverov na bývanie

Zdroj: NBS, ŠÚ SR, vlastný výpočty.

Údaje na pravej osi sú v EUR.

Prerušovaná čiara vyjadruje hranicu dostupnosti úverov na bývanie. Pri indexe nižšom ako 1 sa financovanie priemernej nehnuteľnosti stáva pre priemernú domácnosť nedostupné.

Index dostupnosti bývania (Krčmár a Rychtárik, 2011) v hodnote 1 vyjadruje domácnosť s priemerným príjmom v SR (očisteným o sezónne vplyvy a znížený o odvody, dane a základné výdavky na bývanie, potraviny a telekomunikácie), ktorá je schopná z disponibilného príjmu splácať úver vo výške 75 % z ceny kupovaného bytu vo veľkosti 80 m², pri zohľadnení aktuálnych úrokových sadzieb a priemernej doby splatnosti úverov.

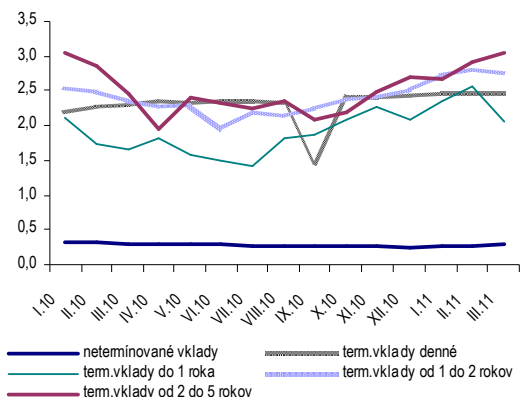
Pokračovala snaha bánk o presadenie sa pri termínovaných vkladoch domácností

Podobne ako pri nových úveroch na bývanie, aj vklady domácností pokračovali v prvom štvrťroku 2011 v pomerne silnom raste. Od decembra celkové vklady domácností dosahujú v medziročnom porovnaní každý mesiac viac ako 5%-ný rast. Podstatnou mierou sa na tom podieľajú najmä termínované vklady.

Prvý štvrťrok roka taktiež potvrdil už skôr sledované trendy v termínovaných vkladoch. Vo zvýšenej miere pokračoval presun v štruktúre vkladov od kratších k dlhodobým termínovaným vkladom na dva až päť rokov. Súviselo to s miernym rastom úrokových sadzieb, zvýšenou aktivitou vybraných bánk.

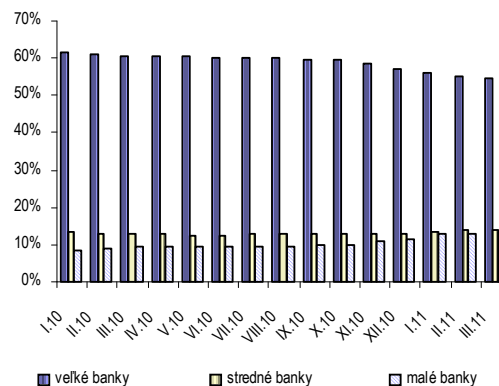
Pokračovali tiež zmeny v trhových podieloch pri termínovaných vkladoch domácností. Naďalej rástol podiel menších bánk. Po ročnej stagnácii sa zrýchlil rast trhového podielu aj pri stredne veľkých bankách. Naopak, trhové podiely veľkých bánk klesali.

Graf 23 Úrokové sadzby na nové vklady obyvateľstva

Zdroj: NBS.
Údaje sú v percentách.

Graf 24 Trhové podiely skupín bánk na stave termínovaných vkladov obyvateľstva

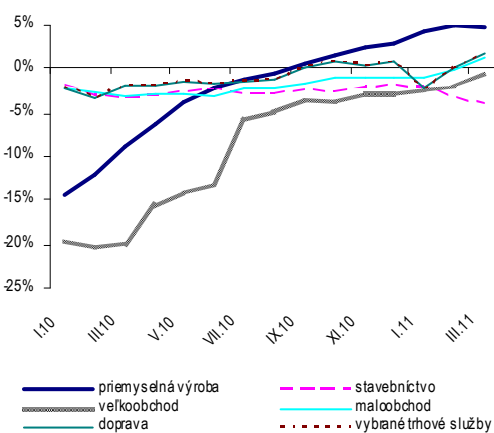
Zdroj: NBS.
Údaje vyjadrujú podiely rôznych skupín bánk na celkovom objeme termínovaných vkladov obyvateľstva.

Mierne uvoľnenie tlaku na trhu práce

V prvom štvrtroku 2011 pokračovalo pomalé zlepšovanie situácie na trhu práce, aj keď celková situácia ostáva relatívne nejasná. Za pozitívny signál možno považovať nárast zamestnanosti. V prvom štvrtroku 2011, po dvoch rokoch kontinuálneho úbytku, bol zaznamenaný nárast zamestnanosti. Najväčší vplyv na zmenu trendu mal priemysel, ktorý vďaka najrýchlejšiemu rastu zo všetkých odvetví mohol vytvoriť najviac pracovných miest. Naopak, napríklad stavebníctvo, ktoré už dva roky zápasí s poklesom tržieb, zaznamenalo negatívnu zmenu v zamestnanosti. Podobný vývoj zaznamenal aj ukazovateľ očakávanej zamestnanosti.

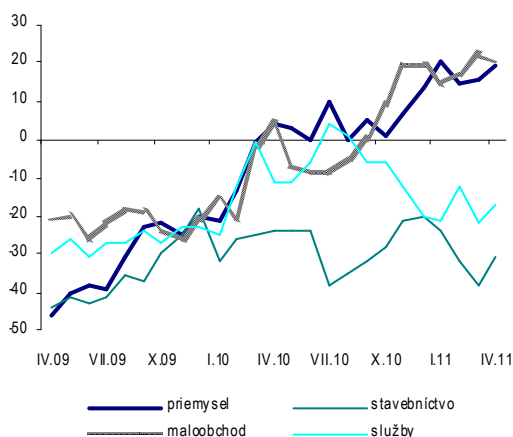
Na druhej strane treba pripomenúť, že údaje o počte evidovaných nezamestnaných zatiaľ nepotvrdzujú zlepšenie situácie, a preto interpretácia vývoja na trhu práce nie je jednoznačná. Štruktúra prírastkov nezamestnanosti sa v prvom štvrtroku zásadne nezmenila, keď prírastky v jednotlivých príjmových kategóriách ostávajú približne konštantné.

Graf 25 Medziročné zmeny zamestnanosti vo vybraných sektoroch

Zdroj: ŠÚ SR.
Údaje sú v percentách a vyjadrujú medziročné zmeny v jednotlivých mesiacoch.

Graf 26 Očakávaná zamestnanosť vo vybraných sektoroch

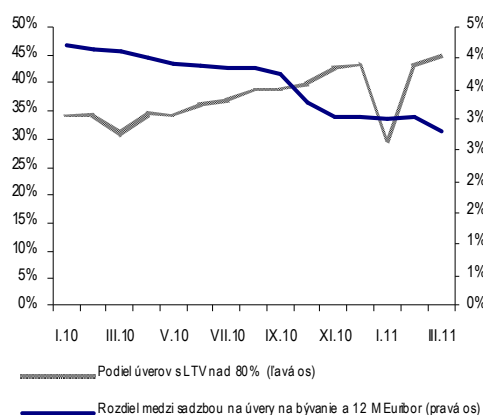
Zdroj: ŠÚ SR, konjunkturálne prieskumy

Pokračovalo zlepšovanie kvality úverov obyvateľstva

Nejednoznačnosť interpretácie celkovej situácie na trhu práce sa výrazne neprejavila na správaní sa bánk a domácností pri úveroch na bývanie. Na strane bánk pokračovalo znižovanie úrokových spreadov na nové úvery na nehnuteľnosti, t. j. rozdiel medzi priemernou úrokovou sadzbou na nové úvery domácnostiam a medzibankovými sadzbami naďalej klesal. Okrem toho pokračoval rast podielu úverov s nižšou mierou zabezpečenia, resp. vyšším LTV (Graf 27). Napriek tomu, že oba trendy určite súvisia aj s rastúcou konkurenciou, svedčia o pozitívnych očakávaní bankového sektora ohľadom kreditného rizika domácností.

Po očistení portfólií úverov domácnostiam na konci roka 2010 nenastala v kvalite úverov žiadna zásadná zmena. Zmeny objemu zlyhaných úverov pokračujú v klesajúcom trende a podiel zlyhaných úverov sa vrátil na úroveň z júla 2009.

Graf 27 LTV a spready na nové úvery na bývanie

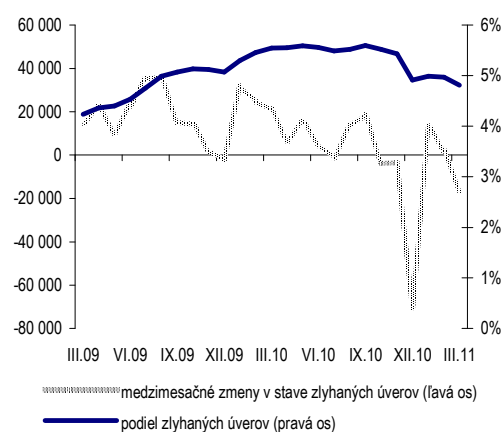

Zdroj: NBS.

Na pravej osi sú údaje v tisícoch EUR.

Spready na úvery na bývanie sú počítané ako rozdiel medzi úrokovými sadzbami na nové úvery na bývanie a 12 mesačným EURIBORom.

Graf 28 Zlyhané úvery obyvateľstvu

Zdroj: NBS.

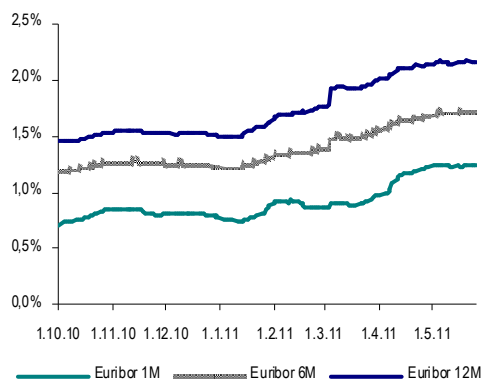
Na pravej osi sú údaje v tisícoch EUR.

Zdrojom kreditného rizika domácností v najbližších rokoch môže byť zvyšovanie úrokových sadzieb a cenovej hladiny

Napriek viacerým pozitívnym zmenám a očakávaniam nie je možné konštatovať jednoznačné zníženie kreditného rizika v segmente domácností. Dôvodom sú rizikové faktory, ktoré už boli spomínané v Analýze slovenského finančného sektora za rok 2010. Kým v roku 2009 bol dominantným faktorom kreditného rizika nárast nezamestnanosti, čiastočne zmiernený poklesom úrokových sadzieb, dnes sa ako dôležitý rizikový faktor javí kombinácia rastu úrokových sadzieb a cenovej hladiny. Rast trhových úrokových sadzieb, ktorý sa začal na jeseň 2010, sa v posledných mesiacoch ešte zrýchlil. Na druhej strane, riziko nárastu úrokových sadzieb by malo byť čiastočne kompenzované vyšším zastúpením úverov s fixáciou úrokovej sadzby nad 1 rok. Pomalšiemu prenosu vyšších medzibankových sadzieb by mohol pomôcť aj súčasný nárast konkurencie na trhu úverov na bývanie.

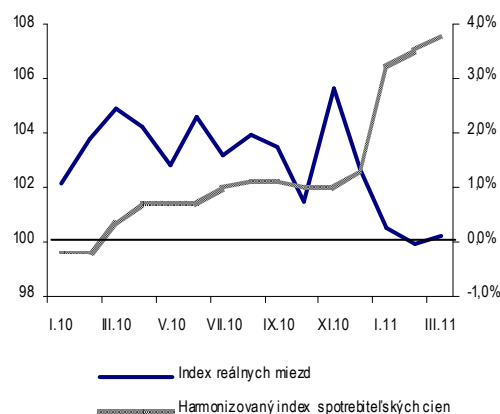
V prvom štvrtroku 2011 mali zmeny spotrebiteľských cien okamžitý negatívny vplyv na reálne mzdy. Kým počas roka 2010 rástli reálne mzdy vo všetkých mesiacoch, zvýšená inflácia v roku 2011 pohltila takmer všetok nárast (Graf 30). Prípadná kombinácia poklesu reálnych disponibilných príjmov domácností a nárastu ich dlhovej služby by mala výrazný vplyv na zvýšenie kreditného rizika v tomto segmente.

Graf 29 Medzibankové sadzby v eurozóne

Zdroj: euribor.org.

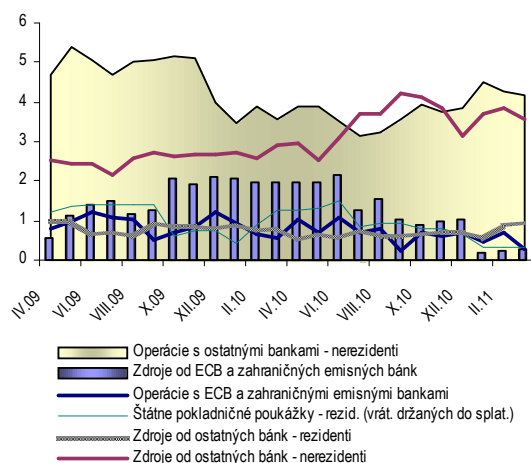
Graf 30 Inflácia a reálne mzdy domácností

Zdroj: NBS, ŠÚSR, vlastné výpočty.

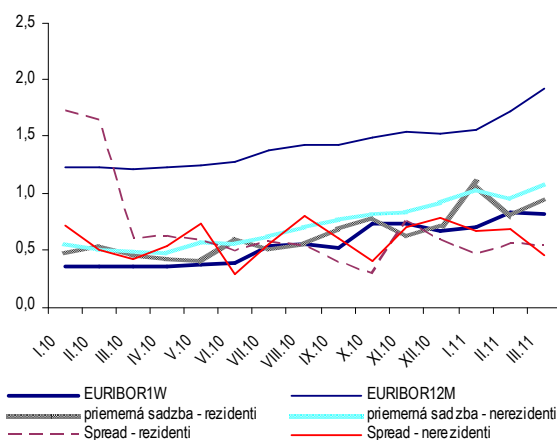
Pokles zdrojov od ECB a rast operácií so zahraničnými bankami na medzibankovom trhu

Graf 31 Vybrané položky medzibankových aktív a pasív

Zdroj: NBS.
Údaje sú v mld. EUR.

Graf 32 Úrokové sadzby na domácom medzibankovom trhu

Zdroj: NBS.
Priemerná sadzba – nerežidenti označuje priemernú úrokovú sadzbu vypočítanú z medzibankových vkladov prijatých od nerežidentských bánk.
Priemerná sadzba – rezidenti označuje priemernú úrokovú sadzbu vypočítanú z medzibankových vkladov prijatých od rezidentských bánk.
Úrokové sadzby sú vypočítané zo stavu ku koncu jednotlivých mesiacov z krátkodobých prijatých úverov a vkladov do 1 roka v EUR.
Sadzby boli vypočítané ako vážený priemer vážený objemom jednotlivých obchodov.
Údaje o úrokových sadzbách sú v percentách.
Spready boli vypočítané ako rozdiel úrokovej sadzby banky s najväčšou priemernou sadzbou a banky s najmenšou sadzbou.
V prípade nerežidentov boli z výpočtov spreadov vynechané údaje za J&T, keďže tieto priemerné sadzby sú dlhodobo nad úrovňou sektora.

Vývoj na medzibankovom trhu v prvých mesiacoch roka 2011 nezaznamenal výrazne zmeny v porovnaní s predchádzajúcimi mesiacmi. Zmeny sa väčšinou týkali iba vybraných bánk a nemali plošný charakter.

Pokles objemu zdrojov z ECB bol spôsobený maturitou dvojtýždňových operácií s ECB. Do veľkej miery to banky nahradili zdrojmi zo zahraničných bánk.

Výraznejší nárast zaznamenali aktívne operácie so zahraničnými bankami, najmä bankami v rámci vlastnej skupiny. Banky týmto spôsobom investovali uvoľnené prostriedky z iných operácií.

Vývoj implikovaných medzibankových sadziieb domácich bánk v súlade so sadzbami v eurozóne

Implikované úrokové sadzby pri obchodoch s domácimi a zahraničnými bankami naznačujú, že cena medzibankových zdrojov domácich bánk sa hýbe do značnej miery paralelne s medzibankovými sadzbami EURIBOR. Domáce banky tak nie sú vystavené vyšším kreditným prirážkam na medzibankovom trhu v porovnaní s medzibankovým trhom eurozóny.

Pozitívne možno hodnotiť okrem nízkych implikovaných sadziieb na úrovni EURIBOR-a s mesačnou splatnosťou aj rozptyl úrokových sadziieb medzi jednotlivými bankami, ktorého hodnota sa výrazne nemenila ani počas prvého štvrťroka 2011.

Nárast investícií bánk do zahraničných vládnych dlhopisov

Prvé dva mesiace roka 2011 priniesli opätovný nárast investícií bánk do cenných papierov. Kým v januári banky začali nakupovať zahraničné vládne dlhopisy, vo februári sa k týmto investíciám pridali aj investície do slovenských vládnych dlhopisov.

Investície do zahraničných dlhopisov boli viac menej koncentrované v malom počte bánk. Stúpili najmä investície maďarských, cyperských, írskych a talianskych vládnych dlhopisov.

V marci už naopak objem dlhových cenných papierov v bankách poklesol v dôsledku odpredaja zahraničných dlhopisov vybraných krajín.

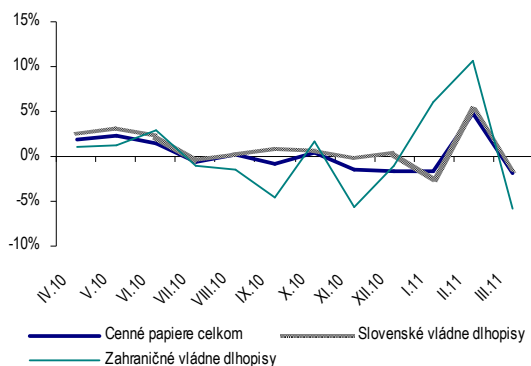
Emisie cenných papierov bez výrazných štrukturálnych zmien

V prípade emisie cenných papierov sa výraznejšie štrukturálne zmeny v bankovom sektore neudiali. Objem emitovaných HZL bol oproti predchádzajúcim trom štvrťrokom pomerne nízky. Ovplyvnené to bolo najmä pomerne nízkym objemom zmaturovaných HZL za rovnaké obdobie. Nakoľko aj v nasledujúcich štvrťrokoch dôjde k maturite pomerne výrazného objemu HZL, je možné očakávať zvýšenie objemu nových emisií oproti prvým trom mesiacom roka 2011.

Mierny posun k emisiám HZL s konštantnou kupónovou sadzbou – pravdepodobný vplyv retailového predaja

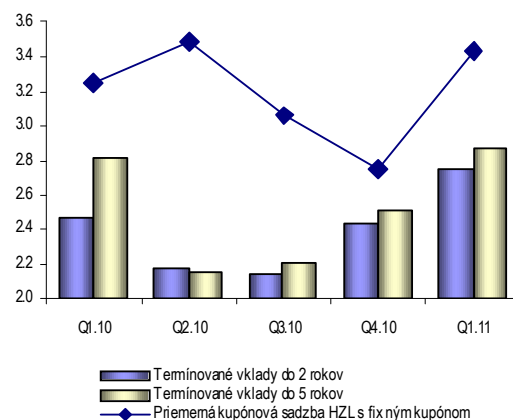
Zaujímavosťou je vývoj pomeru emitovaných HZL s fixným a plávajúcim kupónom. Po výraznom podiele dlhopisov s plávajúcim kupónom v poslednom štvrťroku 2010 mali všetky emitované dlhopisy v prvých troch mesiacoch roka 2011 fixný kupón. Čiastočným vysvetlením môžu byť dva faktory. Prvým je pomerne malý objem emisií v prvom štvrťroku 2011. Druhým je pokračujúci trend zvyšovania atraktívnosti týchto dlhopisov aj pre retailových investorov, pričom ponuka zaujímavého fixného výnosu na dlhšie obdobie môže slúžiť práve na zvýšenie dopytu zo strany obyvateľstva.

Graf 33 Medziročné zmeny objemu investícií do dlhových cenných papierov

Zdroj: NBS.

Graf 34 Porovnanie kupónových výnosov a úrokových sadzieb na vklady obyvateľstva

Zdroj: NBS.

Hodnoty sú v percentách.

Na grafe je znázornený vývoj priemerných úrokových sadzieb na novoprijaté vklady obyvateľstva (vážený objemom vkladov) a vývoj priemerných kupónových výnosov na novoemitované HZL s fixným kupónovým výnosom v danom štvrtroku.

Vývoj z hľadiska rizika likvidity bol v jednotlivých bankách heterogénny

Z krátkodobého pohľadu sa riziko likvidity v bankovom sektore ako celku počas prvého štvrtroka 2011 výraznejšie nezmenilo. Koefficient likvidných aktív zostal na približne stabilnej úrovni 1,4. Niektoré banky však zaznamenali v uplynulých mesiacoch pokles hodnoty tohto ukazovateľa, čo súviselo predovšetkým s vysokým rastom retailových úverov financovaných prevažne znížením objemu likvidných aktív. Na druhej strane, vo viacerých bankách sa hodnota tohto ukazovateľa mierne zvýšila, predovšetkým vďaka nárastu terminovaných retailových vkladov, resp. nárastom podielu zdrojov z medzibankového trhu s dlhšou maturitou.

4. FINANČNÁ POZÍCIA BANKOVÉHO SEKTORA

Pokračoval medziročný rast zisku bankového sektora

Pokračovanie oživenia ekonomického rastu prispelo počas prvého štvrtroka 2011 k ďalšiemu nárastu čistého zisku. Bankový sektor vykázal k 31. marcu 2011 čistý zisk vo výške 175 mil. EUR, čo predstavuje medziročný nárast o 50 %. Dosiachnutý čistý zisk bol dokonca mierne vyšší ako v predkrízovom období. Stratu zaznamenala iba jedna banka a šesť pobočiek zahraničných bánk. Hoci nárast zisku zaznamenala väčšina bánk, nárast nebol rozdelený rovnomerne. Vysoký podiel na tomto náraste (až 94 %) mala predovšetkým skupina veľkých bánk.

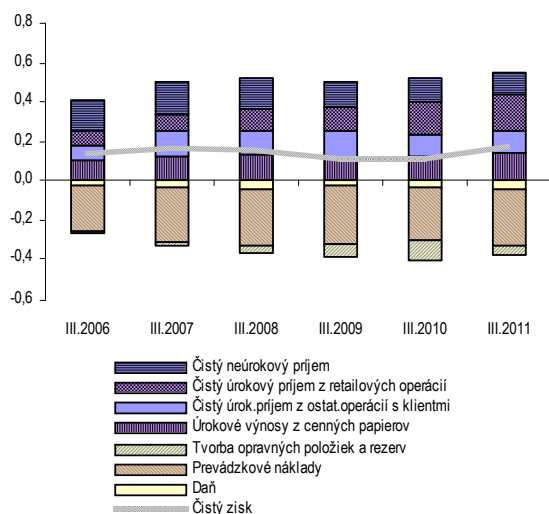
Úplný výsledok hospodárenia (t. j. čistý zisk znížený o daňovo upravené straty z precenenia finančných nástrojov v portfóliu na predaj) bol v porovnaní s vykázaným ziskom mierne nižší (o 2,2 %).

Pokles nákladov na tvorbu opravných položiek a rast úrokových príjmov v najväčšej miere prispeli k rastu ziskovosti

Na uvedenom pozitívnom vývoji ziskovosti slovenského bankového sektora sa podpísal predovšetkým výrazný pokles nákladov na znehodnotenie pohľadávok voči klientom (medziročne o 52 %). Tento pokles zaznamenala väčšina bánk. Výrazný medziročný pokles zaznamenali predovšetkým náklady na tvorbu opravných položiek na retailové úvery.

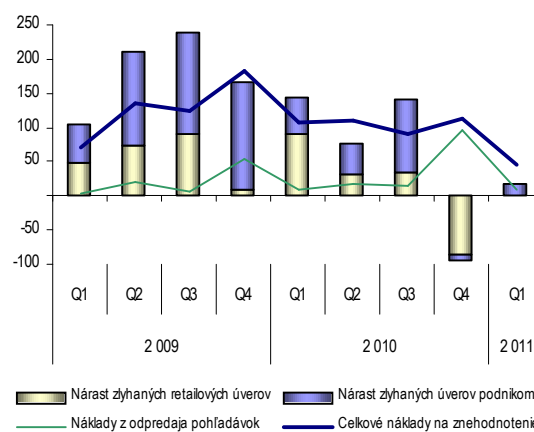
Okrem zníženia kreditného rizika v portfóliu úverov sa na náraste ziskovosti pozitívne prejavil aj nárast čistých úrokových príjmov (medziročne o 8 %). Vzrástli najmä úrokové výnosy z portfólia dlhových cenných papierov (medziročne o 14 %). Tento nárast bol však z hľadiska bankového sektora ako celku vo výraznej miere koncentrovaný v dvoch bankách.

Graf 35 Štruktúra čistého zisku bankového sektora

Zdroj: NBS.
Údaje sú v mld. EUR.

Graf 36 Objem zlyhaných úverov a nákladov na znehodnotenie úverov

Zdroj: NBS.
Údaje sú v mil. EUR.

Spomalil sa rast úrokových príjmov z domácností

Hoci bankový sektor zaznamenal na medziročnej báze ďalší rast čistých úrokových výnosov z retailového sektora, v porovnaní s rokom 2010 možno zaznamenať spomalenie tohto rastu. To bolo spôsobené vývojom počas posledného štvrťroka 2010 a prvého štvrťroka 2011, keď bankový sektor ako celok zaznamenal nárast objemu vkladov (medziročne o 6 %). Na trhu úverov zároveň rastúca konkurencia medzi bankami spôsobila pokles výnosovosti retailových úverov (medziročný pokles zo 7,1 % p.a. na 6,8 % p.a.).

Uvedený trend pokračovania nárastu čistých úrokových príjmov z retailových operácií sa však v bankovom sektore prejavil značne nerovnomerne. Výraznejší rast zaznamenal predovšetkým v skupine veľkých bánk, kde sa priaznivo prejavil nárast objemu portfólia retailových úverov. Viaceré banky však zaznamenali dokonca medziročný pokles. Išlo najmä o banky, v ktorých výraznejšie vzrástol objem retailových vkladov, prípadne zaznamenali výraznejší pokles výnosovosti retailových úverov.

Nadalej rástli čisté príjmy z poplatkov (medziročne o 8 %), a to vo väčšine bánk. Nárast týchto príjmov zároveň zmiernil negatívny dopad rastúcej konkurencie na trhu retailových úverov na ziskovosť bánk. K bankám, ktoré zaznamenali výraznejší nárast čistých príjmov z poplatkov, totiž patrili aj banky, ktoré výraznejšie znižovali maržu na retailové úvery. Na

druhej strane, snaha stavebných sporiteľní získať nových sporiteľov spôsobila v týchto inštitúciách pokles čistých príjmov z poplatkov.

Výška prevádzkových nákladov (predovšetkým nákladov na nakupované výkony) po minuloročnom poklese opäť mierne vzrástla (medziročne o 4 %). Napriek tomu však zostáva ukazovateľ prevádzkovej efektivity, ktorý vyjadruje podiel prevádzkových nákladov na hrubých príjmoch z bankovej činnosti, v porovnaní s minulosťou na relatívne nízkej úrovni (53 %).

Primeranosť vlastných zdrojov za sektor ako celok zostala na nezmenenej úrovni

Počas prvého štvrtroka 2011 primeranosť vlastných zdrojov zostala na hodnote 12,6%. Podiel Tier 1 kapitálu na rizikovo vážených aktív bol na úrovni 11,5 %, pričom najnižšia hodnota v sektore bola 7,6 %. Tento vývoj bol pozitívne ovplyvnený zvýšením objemu vlastných zdrojov z nerozdeleného zisku dosiahnutého v roku 2010. Na druhej strane, opačným smerom vplýval na ukazovateľ primeranosti vlastných zdrojov nárast rizikovo vážených aktív. Ten bol spôsobený nárastom objemu úverov.

Navyše dodatočný tlak na pokles objemu vlastných zdrojov bol spôsobený implementáciou novej odpočítateľnej položky od kapitálu. Tá predstavuje zníženie výšky kapitálu v prípade, ak banka využívajúca štandardizovaný prístup nevytvorila dostatočnú výšku opravných položiek v porovnaní s výškou očakávanej straty. Zavedenie tejto odpočítateľnej položky prispelo k zníženiu výšky kapitálu o 0,2 p. b.. V nasledujúcom období je možné očakávať ďalšie zníženie objemu vlastných zdrojov v bankách, ktoré zaznamenali negatívne precenenie dlhových cenných papierov účtovaných v portfóliu finančných nástrojov na predaj, keďže táto hodnota sa bude od 31. mája 2011 odpočítavať od vlastných zdrojov.